

© Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een automatisch

gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, digitaal, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Breakdance

Breakdance is min of meer bij toeval ontstaan tussen rivaliserende straatbendes in New York. Het was hun manier om van zich te doen spreken en zich ten opzichte van elkaar te manifesteren. Breakdance maakt - naast Electric Boogie, graffiti en rapmuziek - onderdeel uit van een bredere subcultuur, de hiphop. Nederland maakt kennis met dit fenomeen in 1982 via film, tv en videoclip. Vanaf die tijd vinden we ook in de grote Nederlandse steden jongeren op straat die hun dansen met elkaar ontwikkelen. Dans is voor verschillende culturele jongerengroepen in onze samenleving bij uitstek een middel om expressie uit te drukken, waarin eigen identiteit en culturele achtergrond levend gehouden kunnen worden. Met name allochtone jongeren hielden zich het eerst actief met deze dansvorm bezig.

Breaking is een manier om door je lichaam te gebruiken je identiteit te laten zien op straten, pleinen, parken en schoolpleinen. Het is tegelijkertijd een manifestatie van soepelheid en seksualiteit. Allerlei uitdrukkingen van het lichaam kunnen worden getoond, zaken uitgeprobeerd, zoals mannelijke vitaliteit, maar ook vrouwelijkheid, kinderlijkheid, dierlijkheid, ziekte en dood. Het is een manier om terrein en status op te eisen zowel voor jezelf of voor je groep. Maar breaking is vooral een concurrerende vertoning van fysieke en imaginaire virtuositeit, bijna een soort krijgsdans waarbij het vooral om persoonlijke vindingrijkheid gaat.

De dans

Meestal danst een danser in het midden van een kring toekijkers een serie val- en draaibewegingen, maakt slepende stappen, spint rond zichzelf, gesticuleert, maakt poses in een snel opeenvolgend ritme en laat iets van zijn verbeeldingskracht zien, waarna een tweede zich daar weer tegen probeert af te zetten. Breaking begon ongeveer tegelijkertijd met rapping,

als een fysiek antwoord op een muzikale impuls. Maar breaking is niet alleen maar een dringend antwoord op pulserende muziek. Het is ook een rituele strijd die agressie in kunst verandert. Binnen het raamwerk van het ritueel van samen dansen worden angsten, vijandigheden en krachten symbolisch gemanipuleerd en gecontroleerd.

Elk dansonderdeel van breaking duurt kort, tussen de tien en dertig seconden, maar zit vol actie en betekenis. Er wordt ook altijd een bepaalde volgorde gebruikt. Begonnen wordt met een gestileerde loop in de kring op vier a vijf beats van de muziek, gevolgd door snel voetwerk en cirkelbewegingen over de vloer, soms met een draai op het hoofd (spin), gestopt in een freeze (waarbij de houding even wordt vastgezet), en weer terug naar vertikaal waarna men weer uit de kring gaat. De indruk die een danser achterlaat kan grappig, obscene of beledigend zijn.

Ook kunnen bewegingen samen worden uitgevoerd, zoals dierbewegingen (bijv. duiken) of het opnieuw tot leven komen nadat men een stomp in de borst heeft gehad. Soms kunnen ook op die manier verhalen met elkaar worden ontwikkeld, waarbij ieder een stukje toevoegt.

De verschillende houdingen krijgen namen en zo worden deze eigendom van degene die ze hebben uitgevonden, alhoewel er ook houdingen en vormen zijn die algemeen goed zijn.

De naam

Over waar de naam precies vandaan komt doen een aantal veronderstellingen de ronde. Één ervan is de volgende; in muziek verwijst de term naar korte geïmproviseerde solo's in jazz, meestal gebruikmakend van de voortgezette beat op basis waarvan men een eigen muzikaal idee uitwerkt. Het was nou juist de break (breuk) in de swingende muziek die het 'm deed. De parallel met breakdansen lijkt helder. Voor breakdancers betekent breaking "helemaal uit je bol gaan op de vloer en een eigen stijl maken". Vaak is het de verandering in de frasering in de muziek waarop een danser ingaat om zijn meest uitzonderlijke bewegingen te laten zien. De naam break komt uit verschillende hoeken. Breakdown is bijvoorbeeld een oude naam van een Afro-Amerikaanse dans die staat voor snel en complex voetenwerk, waarbij concurrentie wet is.

In Frans-Guinea bestaat een traditionele dans: casse-ko (breaking the body). De link naar de extasedans is duidelijk. Opgaan in beat en break (breken, breuk) komt in veel Afro-Amerikaanse culturen voor. Verder lopen de verschillende agressieve en destructieve betekenissen van het woord parallel aan het scratchen van de platen door de dj's en het scheuren van de kleding in de hiphopmode.

Veel breakers zijn ook graffiti kunstenaars, en een manier om een nieuwe houding/beweging aan te kondigen is om deze in graffiti te schrijven. Alhoewel snelheid en het zo glad mogelijk laten verlopen van de bewegingen en houdingen essentieel zijn voor de hele dans, wordt humor en complexiteit het meeste gewaardeerd. Jongere kinderen leren door de oudere te imiteren. Gedeeltelijk komt het machoachtige voort uit het feit dat er behoorlijk wat fysiek risico wordt gelopen. Niet alleen blauwe plekken, schaafwonden en snijwonden door het vallen terwijl men bezig is, maar wanneer het te heet wordt tussen de rivaliserende groepen jongeren kan het uitdagen in de dans op echte vechtpartijen uitlopen. Natuurlijk danst men ook om indruk op de meisjes te maken.

Geschiedenis van de breakdance

Breakdance is een rage die gemakkelijk de twist uit de jaren '60 voorbijstreefde door de aandacht die er in de media aan werd besteed en waardoor het wereldbekend werd. Het staat symbool voor de jaren '80 door zijn energie en ambitie. Breakdance bestuderen betekent een hele energetische stads jongeren cultuur, 'hiphop' geheten, onder de loep nemen. Daarbij springt als eerste in het oog de manieren waarop deze subcultuur zich verspreidde

en hoe de populaire wereldmedia hebben bijgedragen aan de beeldvorming en populariteit. Daarnaast is breakdance gebouwd op de fundamenteën van het Afro-Amerikaanse dans repertoire en opende het de deur voor zowel de huidige jongerencultuur als de geschiedenis van 'black' dans aan beide zijden van de Atlantische oceaan. In sneltreinvaart zien we hoe volksdans van de straat theaterdans wordt en hoe deze elkaar weer wederzijds beïnvloeden. T-shirts en wijde kleurrijke gymschoenen met veters, later uitgebreid tot hele uniformen bestaande uit over elkaar gedragen stoere kledingstukken, die een visuele gelijkenis hadden met het mixen en scratchen van de platen van de dj's.

De dansvorm toont door de manier waarop de ruimte wordt gebruikt en bepaalde dansvormen worden uitgevoerd, waarschijnlijk in eerste instantie onbewust, verwantschap met capoeira, de spectaculaire Braziliaanse - martial art dans. Het rappen had een caraïbische ritme en de muziek is gerelateerd aan reggae, alhoewel de dans zelf een heel eigen vorm kreeg door weliswaar invloeden van Jamaicaanse ska en andere Afro-Amerikaanse vormen, maar vooral ook het gebruik van pantomime en verhalende kwaliteiten. Alhoewel breakdance in bepaalde opzichten een stukje popcultuur uit de jaren '70 en '80 is, met verwijzingen naar de tv, Playboy, stripboeken, kungfu films en zelfs naar de draaitafel, lijkt het aan de ene kant helemaal nieuw, aan de andere kant duidelijk voortgekomen uit Afrikaanse en Afro-Amerikaanse danstradities, door de vorm (een solo danser in een kring), door de ritmische structuur (syncopisch), door het bewegingsvocabulair (de beenuitspattingen van de charleston, de acrobatische draaien van 'black dance' uit Afrika, de snelle acts in New Yorkse nachtclubs, de gemimede bewegingsfrases), door zijn functie (mannelijke vertoning en competitie). Het was een duidelijk nieuwe dans met een stevige achtergrond.

De wereldwijde verspreiding door de media veranderde de vorm en maakte het divers, alhoewel er ook een homogeniteit ontstond. In het begin was het vooral een persoonlijke stijl die op straat werd overgeleverd en gekopieerd en later een rage werd. Naderhand leerden kinderen het ook van de televisie, en met name MTV.

Breakdance werd opgemerkt door choreografen (Julie Fraad maakte met de Magnificent Force voorstellingen met een gestructureerd verhaal; Michael Holman bestierde de New York Breakers; the Kitchen, een centrum in Soho voor avant-gardemuziek en videovoorstellingen, presenteerde breakdance als een deel in zijn dansseries; de onafhankelijke filmmaker Charles Ahearn draaide Wild Style, een musical met een bedacht verhaal waarin echte graffiti schrijvers, rappers, scratchers en breakdansers optraden). Door de Hollywood film Flashdance (1983) werd de dans een nationaal fenomeen, ondanks het feit dat de breakdancefrase in de film nog geen 2 minuten duurde.

Tegelijkertijd had breakdance zich tot een amateur-activiteit ontwikkeld; er verschenen boeken en videofilms over hoe je kon breakdancen; vooral hoe te electric-boogieën, omdat sommige vormen in breakdance te moeilijk en te gevaarlijk zouden zijn. De dans werd ook commercieel uitgebuit.

Het competitieve element van de dans kreeg ook een nieuwe dimensie. Van oorsprong was de dans een spel-dans, die samen werd gedaan en waar het ging om eer en bekendheid te verkrijgen voor zichzelf en voor de groep waartoe men behoorde. Doordat de dans steeds meer ook als een wedstrijd werd georganiseerd door clubs (zoals de Ritz en de Roxy) en filmproducenten waaraan prijzen en filmrollen werden verbonden, gejureerd door panels met 'experts' gingen groepen zich hierop richten. Daar was geld te verdienen.

Er ontstond nog op een ander niveau van competitie, die van de verschillende dansgenres. Naar voren gebracht in diverse films van *Flashdance* tot *Beat Street* en *Body Rock*, waarin de letterlijk aardse kwaliteit van de breakdance wordt afgezet tegen een andere vorm, zoals ballet of jazz dans, vaak staand voor andere sociale klassen.

Breakdance is uitgevonden door een generatie jongeren opgegroeid met televisie, films, radio en video spelletjes. De gevoeligheid van jongeren voor populaire media is essentieel voor het karakter en de ontwikkeling van deze stadse volksdans.